ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1392—ՇԱԲԱԹ—2—ՅՈՒՆԻՍ—1873

ԳԱՅՄԱՆՔ
Տարեկան գին ի Պօլիս համար 180 ղշ.
» Գաւառաց » 10 ոսկի
Վեցամսեայ ի Պօլիս » 90 ղշ.
» Գաւառաց » 5 ոսկի
Իւրաքանչիւր թերթի գին 50 փր.
Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կ'ըլլայ

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՔ
Խօսք գրուած յօդուածոց համար նախապէս խմբագրութեան դիմել է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղուի, ի Ղալաթիա, Զինճիրլի խան. Մասիսի գրասենեակը։
Չամփոփ ծանրը չընդունուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 2 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պօղոսի կամ աղաղակներն նախարարներուն և գլխաւորապէս Պրօլիի դուքսին և Մաք—Մահոն Նախագահին մէջ անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալը յայտնի կու գան Գաղղիայէն։ Ի սկզբան այսպիսի լուր մը անհաւատալի կը թուէր, բայց վերջին լրագրաց բերած տեղեկութիւններէն կը հասկցուի որ անհիմն չէր։

Մաք—Մահոն մարաջախտ կուզէ ներկայ դահլիճը նախագահող իշխանութեան և կարծիք յայտնել, և ոչ թէ կուսակցութեան գործակիցն ըլլալ պաշտօնապէս։ Այս ալ պահանջմամբ դուն չէ կրցած ընել նախարարներուն։ Բայց ամենէն աւելի զգուշութեամբ ուղղած է երեսփոխանական ընտրութեան գործերը։ Ճշմարտութիւնն է որ Մաք—Մահոն մարաջախտն իր ազատ կամքով կը գործէ, և ինքն իր կարծիքն է որ կը յայտնէ։ Այս անակնկալ յանդգնութեան ծանր հարուած մը կը համարուի Գ. Տը Պրօլիի դուքսին և իր համախոհներուն, որովհետեւ առանց ընդհանուր քուէին կը հաստատուի. անհնար է իրենց միտքը ունին երեսփոխանական ժողովն։

Մաք—Մահոն մարաջախտին այս ընթացքն իւր խոհականութեան նշանն մ'է, որովհետեւ կը համոզուի թէ ընդհանուր քուէարկութեան գործը կրնայ այնպիսի միտք մը յառաջ բերել Գաղղիոյ մէջ, որոյ հետեւանքը գիտելն չէ դիւրին։

Ներքին աշխարհագրութեան այս վիճակը և կառավարութեան վիճակէն վար չմնար նաև արտաքին աշխարհագրութեան վիճակը։ Կրօնական տեսութիւններէն զատ, գլխաւորապէս Գերմանիոյ և Իտալիոյ, Գ. Թիէրի վրայ աւելցած յառաջադիմութիւնն եղեր կառավարութեան վրայ ունին։ Այսօր մտածել կը համարուի միջոցը կենսագործել Թիերսին և Գամպէթի կողմէ Գաղղիոյ նոր կառավարութիւնը հանդիսաւոր առնելու գերազանց պաշտօնական նամակները։

Գաղղիա յոյս կը յայտնէ թէ նոր նախարարներն` ամէն փոփոխութիւն ծառայութիւնները պիտի մատուցանէ Պապական եկեղեցւոյ։ Մաք—Մահոն մարաջախտը պաշտօնական գիրը է թէ Ս. Պապին կրնայ փոխանցել իր կատարեալ անձնուիրութեան վրայ։

Իսկ Վիլհէլմ կայսերն Թագաւորութեան 1839 ի գինուորական եղբայրակցութիւնն կը վերջնէ։ Մաք—Մահոն մարաջախտին պատասխանը գեռ յայտնի չէ։

Վիէննայէն գրուած նամակի մը համեմատ լսուածը ու մասամբ կը հաստատէ երբեմնակի անցուդարձերէն կազմուած պատմութիւնը։

«Գ. Թիէրի հրաժարման առաջին լուրը գէշ տպաւորութիւն բերաւ Աւստրիոյ ասպարէզին, կը համարուէր անոր յաջորդութիւնը որ ուրիշ տեղաց բանակ ծաւալ մը միջին մարգին չէր անցնիր։ Այս գէպքին հետեւանքը աւելի յաջող անհաւանելի են։

«Մաք—Մահոն սիրով կրնայ ծառայել միապետականաց բաղձանքներուն, որոց միաբանութեան չնորհիւ նախագահ ընտրուեցաւ։ Այս պարագայից մէջ զանազանին պատերազմի անհրաժեշտ է։ Կամ ախոյեան իրաւ հանրապետութիւնն ընդունելի, այն ժամանակ ալ հարկ կ'ըլլայ որ ուրիշ փոփոխութիւններ ըլլան միապետականաց, գլխաւորապէս Նորանոր անկայունականութեան։

«Առաջին պարագան ներքին աշխարհագրութեան կը վերաբերի, երկրորդն արտաքին աշխարհագրութեան։ Որովհետեւ իրաւից հետ եղած յարաբերութեանց կը գտնուի Մաք—Մահոն չկրնար միապետական կուսակցութիւններն ուրիշ կերպով գործել, բայց միայն կաթոլիկութեան միջոցաւ ընելով գիտցնել, և անոր զինուորական դրութեան միջամտութեան։ Հաւանական ժամանակ քաղաքի մը գործակցութեան մէջ կը մտնէ։ Այս պարագայը միայն կրնայ ի միաբանութիւն պահել երեք միապետական մեծ կուսակցութիւնները՝ որք պարզապէս կաթողիկէ Կոմսին մէջ միացնել են հիմա, և երբոր յառաջ միապետութիւն մը հաստատուի նման ծառայել, ինչպէս կը յուսացուի, և այն ժամանակ հանրապետական թէ բերել և թէ բարոյական ազդեցութիւնը կը յայտնէ իւր կամքին։

«Ներկայ պահուս մեծ խնդիրն է գիտնալ թէ ի՞նչ է Մաք—Մահոնի վրայ Ֆրանսիացւոց բանակը միայն կրնայ հանրապետական կողմէ խիստ հաւանական երեւցած յարմար մը գտնել։ Ինչ որ առաւել վտանգաւոր է որ Գաղղիոյ ներքին խռովութիւններ զգալի, թէ միապետականաց անհնարին եղած մէջէն մէջ մտնել։ Այս վերջին խնդրոյն եւրոպական անհաւատալի կենաց բաղձանքներ կը ծածկէ, որովհետեւ գործոյ ամենէն հրամից ինչ-որ կրնայ այն է եկեղեցւոյ խնդիրը։ Այս նշանակն ոչ միայն Գաղղիոյ, այլ և Եւրոպիոյ առաջացուն խաղաղութեան վտանգաւոր է։»

Աւստրիոյ Կայսերն կայսրութեան նոյն Աւնիի Ալ ժամանակին գինուորութեան մ'ընէր կը պատրաստուի. բայց Հունգարիոյ կը յուսան յաջողել անոր գինուորութեան ...

թէ չիմացած իշխանները ձեռք կենան։ Իսկ այն ձեռք կենալէն կառավարել է, մանաւանդ եթէ Հայաստանեաց վրայէն անցնելով որոշ նոր հանգամանք մ'ալ կրեն։ Աւ այժմ չինական Ֆրանսայի ցեղին համաձայնութեան Աղբերը կարծեն ազդել և յոյժ նախ թե ...ութիւնն ընել Հայաստանեաց, որովհետեւ կը փախուին որ եթէ չանցնին, Հայաստանեաց իրենց աւելի կը ծանրանայ իրենց վրայ։

Հնարաւոր է ծանուցած էր թէ Հայաստանեաց պատերազմական նաւերուն մէկ թեթեւ արձակուած է հոն բերել անկախական նաւերու փոխ, որը փախուց կը տանին Ալին։ Այս դէպքն անշուշտ բանակցութեան նոր վիճակ մը բերէ Անգլիոյ և Հայաստանեաց կառավարութեանց մէջ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննա 11 յունիս.

Տէր ու կոմս Ռէշէի Նիւթ կոմս բեր ... կը ծանուցանէ թէ Գերմանիոյ և Իտալիոյ դաշնադրութեան խորհուրդներ վերջին օրերս Վիէննայի մէջ ստորագրուած. Գերմանիոյ և Իտալիոյ մէջ դաշնակցութիւն մը եղած է։

Պէշթէն 11 յունիս.

Հունգար անձնական ակումբի պատգամաւորներ Վիէննա ընելէն ...թեան եր ... Բանախօսներ ամէն Նախարար ..., ... մէջ կայսերն և ... Վիէննա։

Լոնտրա 11 յունիս.

Այսօր 300000 լիրայի յափշտակման մը ... Անգլիոյ դրամատուն։

Վիէննա 11 յունիս.

Ամէն պաշտօն միայն դէպ վիճակի մէջ է. ցուցահանդէսին կը յարուցանէ ... անհամբերութեան ... անցեալ ... ամսուան կ'ըսէ ... Գերմանիոյ ... անկախ բարեկամ պատասխան։

Գարաքիսօյի իշխան ... պետական յաջորդ ... ։

Վիէննա 12 յունիս.

Այսօր Պերլինի գինեցի հասարակաց ... նախարարի և գլխաւոր ... մէջ կայսերական ... ներկայ գլխաւոր ... մէջ ... հանդէս։

Բարիզ 12 յունիս.

Անգլի կոմս Բուլայ կայսեր կայսերութիւն ... Նիքիաբերի Մաք—Մահոն մարաջախտին։

Տօրփէթօս 11 յունիս.

Բանակ կայսր ... Ռուսիոյ Շահին ...։

Պետերբուրգ 12 յունիս.

Ռուսո—Հունգարիոյ կայսր ... խնդիրներու ... մը ... անցուցաւ։

Բրուսէլ 11 յունիս.

Սերբական ... Ժէն ... Աթէնքի ... ։

Բարիզ 11 յունիս.

Պետերբուրգ ... ապահովութեան ... Ռուսական ... պաշտօնական Թուղթ ... պատմութեան ... տեսութեամբ ։ ... նամակի ... պարտեզ ... վրայ։

Լոնտրա 12 յունիս.

Անգլիոյ Պարլամենտ ... Հնդկաստանի ...։

Մադրիտ 11 յունիս.

Իսպանիոյ ... Կառավարութեան ... նոր ... ։

Թանաքին ... ։

Լոնտրա 12 յունիս.

Օսմ. Փոխ.	53 3/8	
Փոխ	1869	63
»	1871	69 5/8
»	1872	89
Անգլ. Փոխ.	92 7/8	
Ակցիա	20–24	
Թուրք	35	

Լիվերպուլ 9 յունիս.

Բամպակ Մ. Ն. 9 3/16,

Ծախուած 12000 հակ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ

Երուսաղէմայ կառավարիչ Նազիֆ փաշան Պէյրութի կառավարիչ անուանեցաւ, և Պէյրութի կառավարիչ ... փաշան ալ Երուսաղէմայ կառավարիչ անուանեցաւ։

Լրագրական գիւանը Բ. Դրան ատենին ... Ալիի ... յիշեալ թերթերը ներքեւ գրուեցաւ։

Վեհ. Սուլթանը Եգիպտոսի Խտիվին Բ. Դրան ներկայացած ... գիրքն ստանալ ... և ... նոյն ատեն ... կայսերական ... մը տալու, որոյ մէջ ... արտօնութիւններն ու ... կը յիշէ ... նոր ... կը շնորհէ։

Կ'ըսուի թէ Տաբիա Փաշէթի և Զարուբի պաշտօնեներուն մէջ երկաթ ճամբայ ... Պէյրութի կողմերու թէ երթալ կ ... Իշխան ... Սու ... ի ...

թեան տարեդարձին առթիւ կատար-
ուելիք բարեզարդութեանց մասնակ-
ցին ։

Լա Թիւրքի կը ծանուցանէ թէ Բարձր. Դուռը վեհ. Սուլթանին կա-մաւքը մը տալու փափաքելով, ան-դամի համար ամսի բա-րոր մ'ապարելու է, որոյ համար 5000 ոսկի անդամանց պէտք եղած է ։

Յառաջիկայ Երկուշաբթի օրը մեծ հանդիսութեամբ Ադրիանուպոլսոյ և Ֆի-լիպէի շինուած երկաթուղին պիտի բացուի ։

Այս առթիւ Մեծ Եպարքոսն և պետութեան նախարարներն ու պաշ-տօնեան ժամը 12ին Սիրքէճի կայա-րանէն յատուկ շոգեկառքով Ադրիա-նուպոլիս պիտի երթան, ուրկէ հոն կենան. յաջորդ օրը ժամը 5 1/2ին Ֆիլիպէ պիտի երթան, հոնկէ ալ օ-րը Ադրիանուպոլիս դառնան, և ուր-բաթ առտու ժամը կէսին Ադրիա-նուպոլսէն մեկնելով իրիկուան ժամը կէսին Կ. Պոլիս պիտի վերադառնան։

Բաթում—Գաղափարական մինչև Երզնկա—Վէյ շինուած երկաթուղին անցեալ շաբաթ երթևեկութեան բացուեցաւ ։

Դաշնութեան կը լսենք թէ կայ-սերական թղթատարութեանց և հե-ռագրաց վերատեսուչ վսեմ. Տէյֆի պէյ՝ թղթատարութեան գծերուն ի-ֆեցիներու վերակերտման ծրագիր մը ներկայացուցեր Բ. Դրան։

Կըսուի թէ Բարձր. Դուռը վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարե-դարձին օրն ալ փառաւոր կոչունք մը պիտի տայ։

Իրիկուան ալ Դուռին բնակիչք նախորդ տարուան չափ լուսավառութեամբ զար-դարուելու մը պիտի տայ ի պատիւ Բարձր. Մայր Թագուհւոյն։

Բարձր. Դրան թարգմանը Բարձր. Մայր Թագուհւոյն հրաւիրուած եր-կու օր Ցարմա—Պոլսէն առաջ հիւր եղան ։

Վիճակէն լուր կու տան թէ անց-եալ օրը ամսոյն կարկուտ մը տեղալ 14 տարեկան պատանի մը, 660 ոչխար, 1 կով, 27 հորթ, 11 գո-մէշ, 200 խոյ, և 500 էն աւելի հա-ւաքածներ է։ Նոյն աւերին շրջակայ մ'եղնիկ և Պաշէնուր գիւղին մէջ 11 ջոյջ և 8 տաւն քանդուեր է։

Անցեալ շաբաթ օրը Բերայի Տօ-լապ Տէրէ թաղը տան մը մէջ հեզուկ կայծ ելլելով դժբաղդութիւն մը պա-տահեցաւ։

Այն մը վառած կանթեղ մը ձեռ-քէն կիյնայ, և վախնալով որ տունը կը բռնկի, կանթեղն ձեռաց թռ-չած ու բռնկած կանթեղն բոցերուն վրայ ինկնալով մարմնոյն կոչմանէ մը, մարմինը վերջապէս, բայց խեղճ ինքը բռնկելով մարմինը շարուշար կայրի, և խեղճ կինը ցաւերուն չդիմանալով կը մեռնի։

Լէվընթ Հէրըլտ լրագիրը Ցամաք Տէրէի կողմը շինուելիք նոր ջրա-ւազանին (պէնտ) վրայ խօսելով կը-սէ թէ հազիւ 100 դրամաւոր կալուա-ծին չափ շինութեան, և թէ այս ջրամբարը երեք տարիէն չպիտի ըլլայ։

Լէվընթ Հէրըլտի այս լուրը փոք-րիկ սխալ մ'ունի, այնէ զոր (0) մը-րարձէն. ջրամբարին շինութեան համար ոչ թէ 400 այլ 1000էն աւելի դրամաւորք կոչուած և շէնքին ըն-դարձակութեան տարբերնին նոյնպէս տակէն աւելի մարդ աշխատցնել ան-հնարին է։

Կը լսենք թէ Աբշիմիրզօղի կեցր-եալ բնակչաց կառավարիչ վսեմ. Աճէմի փաշան ծովային գործոց նա-խարար անուանուեր է փոխանակ Ահ-մէտ Բէզա փաշային ։

ԿՈՆՍՈԼԻՏԷՆ ԿԱՊՈՂՆԵՐ
ԽԱԶԱՆԷ ՈՍԿՈՒՆ

1 յունիս.	արքայի	կրեդ.	60 19
2 »	յարանի	պետակ.	
	բացուելու		60 20
	կէս օր		60 27
	Գ. Պոլիս 1 յունիս		
Սոսիէթէ Ժէնէրալի բաժնից Անգ.		ֆր.	12,22
Կրէտի »	»	Օսմ.	15 28
Քրէտի Ռօմբրօ—Օթէրօ			
Երկաթուղեաց հին		ֆր.	460
» նոր			70
Փոխ. 1863		»	364
» 1865		»	374
» 1869		»	318 1/2
Փոխառեալ		Օսմ. լիր.	46 30

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԹ. ՀԱՄԱՅՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՐԱԳԻՐ

Այս վերնագրով մեկ քանի յօդ-ւածներ լոյս տեսաւ մէջ յօդուած մը տեսանք, որ Պէկեան Էֆէնտիի բա-ռագրութիւնը կը կրէ, և շրջա-ցիկ զարմանքիս զուգել մեծաւոնց ազնուէ, որ այդ յօդուածն հրատա-րակող խմբագրին ակնոց ան-ձամբ*այն գաղափն ներկայ զօսեւ նէն վերջը, ինչ նորատակաւ այս յօդ-ւածին տակն իրենց գիտցութիւնը չէին բրած՝ իբրև այդ այն հաւա-տարմութեան ու ամբաստաններ Ա-գէօք Պէկեան Էֆէնտին հայ լեզուէն աւելի նախագասել ծանոյցին, որ ու-րանալ գատտողորուէլ բաւեթեան մը յանձնառու եղան. բաւթիւն մ'որ չենք բանար թէ իրենց նախկին պաշտօնին արժանաւորութիւնը յայ-տարարէ։ Կրկնէք չէն արդարանար խմբագիրք եթէ գաղափն հետևեալ օրն հրատարակած յօդուածնին մէջ ըլլան, ուր թէ և ինքզինք բաւական պարզած կերևնար, սակայն վեր-ջէն հրատարակած յօդուած մ'ա-ռանց օրինակ գիտցութեան ինչ սպառութիւն կրնէ հասարակու-թեան պարզամիտ մտքին վրայ, ա-մեն դժուարութեան մէջ անձինք կրնան համար թէ և մեր «Պէկեան Էֆէնտիի հայկարմատութիւնը» վեր-նագրով յօդուածը բաւական սպա-ռումէ մը կրնար ըլլալ. բայց ահա-նելով որ այս գաղափ Պէկեանի հա-մար ալ պատուոյ դատ ըլլալով, կը օրհնուելով անձն ճիշդերը պիտի թա-փէ հասարակաց լեզու մ'արտայայտ-ու համար*, որպէս ինք ոսկր սնու-նդին և սեռերի աւարտութիւններ մինչև վերջը հեռուել. վասն զի փոխ մը կանխելու համար՝ լեզու** մը պէտք չէ կարծենք . . . ։

Պէկեան Էֆէնտին պաշտպանած տեսնենք մանաւանդ միայն բառերն այլ և ամբողջ հայ լեզուն և մտաց կենդանի այն՝ գրականութիւն ու-ռանց շինեալ խեղաթիւրելէն վերջը նէս կըսէ. «կարծիք մը կայ որ կը թէ փոխ հայկական բառերու նշա-նակութիւնները այլայլելով փոխուած կուտայ Մօսէս բացած գաղէն։ Այս տարածայնութեան իմ վրայ պարտք կը գնէ կրպարութիւն աշխարհի աւ-ջեւ համել, որպէսզի ճշմարտութիւ-նը յայտնուի»—Պէկեան Էֆէնտին ապէկ կըսէր, կամ բու են է. բանի ճշմարտութիւնը խառնած կըլլար, եթէ ըսէր. «Դասը արդարացնելու անյատ-ուկան գանուելով, դասի նկաթ ե-ղած բառերն արձանելի բառ գծերը յարմար և անյարմար մեկնութիւն-

Նոր սաղով. բայց վերջէն այս ծա-բաղէ գիտակցութեան ու սահմանն ծան-բակէր ըլլալն գտաւ, մանաւանդ-այնուէ որ գաղափն հետ մեկնել մա-գաղուած համակրութիւնն ալ (Ե-թէ աւնէր) պիտի կորսնցնէր. ասոր համար արշէլով գէթ մէկ բաժին հը-րապարակու չափաւորել, որպէս զի առաջինը կորսնցնէ՝ ալ, թերեւս վեր-ջինն ալ ձեռքէ չելնէ։ Անկեղծօրէն կըսենք որ՝ եթէ իր յետս կոչումն պիտակս բլած ըլլար, մեր մտքին սի-րտ ըսէինք. «իբրև սխալական մարդ՝ գթութեան արժանի է»։ Իսկ բաւ ընդ մ'այս ինթացքը չուղեցին ի պատ. կը համարձակի ինչ դատին ներկայ գտնուող հայերէ նա բառ-ձա թէ այն անդամոց տալու մը անգ գտնել, որոնց մէջ տաղէն աւելի գր-բոյ-եր անձինք ևս կը գտնուին, և խել «կարծիք կայ», գատապար-տելի անքաղաքավարութիւն մ'է, զոր անխոհեմաբար հոյ մը չկրնար ծածկել ։

Բայց, Պէկեան Էֆէնտի, պահ մը մրտ 'ի գաւառէ համաղուէ, ինք-նին թէ կրնար կցեցնել. և մենք ալ վարքին մը ձեռքի յարգ ընելու համար ձեզ համաձայն գանուելով ըսենք թէ պարզամիտ հասարակութեան մէջը գոյ է և չկրնար արտամարտիլ. փառն ի կուսակցող ալ խղճին գուսէ գոյ է, և չեն կրնար ասոր իսկ. և ը-սենք թէ ներկայ գանուող դրագէտ ալ անտարբեր կը մնան, և Հայրա-տուութիւն այսպէս քայլ առել մեա-լով յաղթանակը կը չարէք, բայց կրնա՞ք ըսել Աստանին արձանագրու-թիւնները՝ որ ձեր հրաշալի պատմա-ւորութիւնները կը կրեն. կրնա՞ք այն բառերուն նկատմամբ խմբագ-րոց յայտարարութիւնները հաղա-գրանա գտնել . . . ։

Դուն չէի՞ր, Պէկեան Էֆէնտի որ «փէք» պարզ ու ոճով խօսակա-նէր չէիր ուզեր, ընթրիք մէջ կը ծա-ծանէիր և որոշ պատասխան մը տալ չէիր ուզեր, մինչև նախապատշ-աճութենէ ու բառ. «Ձեր ան կարծիք բնել պիտի ուզէք. բայց այն իսկ գտածիսալ պատ բառ մ'է»։ Դուն չէի՞ր որ «փառ» բառը քեզ անծանօթու-թեամբ գործածուած չէ, այլ սակ-ալթառորդի՝ նշանակութեամբ ստա-նալած է կըսէիր։ Դուն չէի՞ր որ կը մերժէիր թէ «կենդանի» մինակ Ա-ստուծոյ և մարդուն համար կըսուի, և Աստուածաշունչէն բերած վկայու-թիւններուդ գոհ չըլլալով, մեղա-ցիկ ապաշխարութ՝ «մեաւենի ու կենդանիներուց» հոգւոյն ալ բանի մ'անգամ կրկնեցիր։ Դուն չէի՞ր որ իր գրական երկերուն ազգին այնչափ ծառայութիւն մատուցանող հայերու փեղասփոխեան Դիկտոր Պասուէլին համար «Ցոց ալ այլ Էֆէնտիին բանը» Դուն չէի՞ր որ ըսիր. «Մենք այս մեր անխղճութիւնները Մօսէսի համար ըրած չենք. այլ իր թերթին հա-մար . . . ։ վերջապէս դուն չէի՞ր ամբողջ բառերը ծաղրել 'ի ծայր խոծ-րբծողը, և կը համարձակի ալ ներկայ գտնուող գրագէտներէն գէթ մին այս խօսքութեան տարբեր դոյն մը սալ տալ որ իր պատիւը վատնել մէջ ձգելու—Ոչ, Պէկեան Էֆէնտի, ա-նոնցմէ գրագէտի մ'ամէնը՝ երկու-փախան մ'և ստեղծման մարդ մը մի նոյն նշանակութիւնն ունի ։

Պէկեան Էֆէնտիի միակն այս բե-րանէն վերջը, Հայ լեզուին իբրև մէկ մի հազար մը փոխառական պարծենալով կըսէ. «սպասավորածութեան եմ բառա-ցնական մասին՝ Հայ գրականութեան և պատմութեան ու ձևու»։ Աստնիկ ծանր պատասխանատուութիւն մ'իր վրայ առնելը նշանակութեան արժա-նի է. որովհետև մեծ ծառայութիւն

մ'է այս, զոր Ազգը պէտք չէ մոռ-նայ, և մենք ալ որդէն մեր քերակա-նին յարգանքով կը յայտնենք։ Բայց որովհետև այն սանձակման նոր շրջանին մէջ որչափ փոփոխ մնած ըլլայ, բնական էր որ ինչ ինչ մնա-ցած ըլլար. ուստի այն պաշտօնն ալ մենք կը փութանք կատարել, որ-պէս զի թէ՛ իր պատասխանատու-թիւնը կատարեալ ըլլայ. և թէ մենք ալ իրեն պզտիկ ծառայութիւն մ'ը-րած ըլլանք. իրեն մոռցածներն են «փառ» և «դբաղ՝ զարնել» բառերը-ւոյն առաջինը «անշամթորդ» բառա-մանց և վերջինը «ձախ թեմէ»։

«Կը մեռնի», «փառութիւն» (բառ մեզ փառ) և «կենդանին» բառերը-ն ուշն առնող վրայ է եղեր, կարծ-ւող անհամաձայնութիւնը։ «Մասիս, կըսէ, փառութիւն «այլազգ»։ Իսկ մենք զայն մխացնենք և կծխանենք։ Ծառ այսէկ. Եղանի թէ այդ պաշ-տօնը մէջ հասարակաց գանուեցի-րայց «ախրանք» բառն արաւէլն ծա-նոր ըլլալն բացատրած էք և կարծեմ այս չէք կրնար ուրանալ. մենք ալ կը հաւակնինք թէ հոսկէ ո՞րչափ ա-ւելի ծանրակիր է «փառ» բառը. բառ սրամ կըսէ փառք. «Լիթէ չէս կրնար (Մասիս) ինքզինքդ փառ . . . յայտարարել. ալ բանը . . . նմ բաէ, որ շատ գիրքին բան է»։ (Տես փառք թիւ 777)։

Այս նախադասութիւններն այս-չափ պարզ ըլլալէն վերջը, ո՞վ կը բռնադատէ մեզ ինտասնութիւնէն ելնել և միայն մէջ գաղափարի որ կրնայ մտադրուիլ թէ «փառ» բա-ռին «ալլազգ» նշանակութեամբ չէ առ-նուած, և թէ Պէկեան Էֆէնտի բա-ռական նշանակութիւնն ալ խորհէ-լով գործել չկրնար փախչիլ. բառ սրամ Հ. Արսէնին փարդասելու ի-մնէնալի «Դարգմանէնի 'ի հայ» բա-ռարանին** մէջ «փառ» (սէլ) «այլազգ նանէկար» ալ թարգմանած է. նմանա-պէս աւելին չալերէն բառարանին** մէջ «փառ» կամ «փառն ար բառերը», «անարգ, անգեղան, աւելի դէշ ան-կարգ, մեծ, չարեկ պէթէր, պէտթէր, այլոց, մ. ըրուէ» թարգմանած է, և մենք յունար որ Պէկեան Էֆէնտի ա-ռանց համար ալ «դբաղ զալ» բանալ համարձակ. բառ սրամ կը գաւին նոյնուն բռնած էր։

Իսկ որ Պէկեան Էֆէնտին խեղճ և միանգամայն անհետաւոր է եղեր ինք գծ. որովհետև «անխոռն այդ բա-ռին Յանճերէն նշանակութիւնը չէ կարողացած դառնալ». անհետաւոր, վասն զի այդ բառին Յանճերէն նշա-նակութիւնը չգիտցած և յարգած այդ գաղն իր վրայ առած է կառա-վարութեան մէկ սաւնին մէջ կար-ծելով թէ կրնափախանական ծագմն է այն . . . ։—Իսկ Պէկեան Էֆէնտի այդ բառին Յանճերէնը գտնալու կը-րայի, մենք գտանանք քեզ մ'ալ փանչի հետ զուտրճանդրու—փո՛ւնչ. ինչ նշանակութեամբ գործածեցիր այդ փորձանք բառը, որ հոյ լե-զու մը կենդանւոյն յեղափոխել. նը-շանակութիւնը գիտէիր ու գործա-ծեցիր, չէնէ բան մ'բրած ըլլար. հա-մար գործածեցիր. թէ որ գիտնալով գործածեցիր՝ ինչո՞ւ. համար դեռ դա-տի չեկած ջատագովիլ. չհասկցու-ցիր. իսկ եթէ առանց գիտնալու գոր-ծածեցիր, գիտցիր որ գրագիտու-թիւնը թշնամանեցիր . . . ։

Խօսքին այսքան պարզ ըլլալէն վերջը, ոչ բառարաններու պէտք կայ, ոչ Ռուսմանեան խորհրդոյ, և ոչ Հայ և Յանճի գրագէտաց. փասն զի փունջ և Պէկեան ինչ ակցրանք.բում

* Ակնարկել լեզուա պաշտօնեան զայս կերպ նախադաս ընթերցանաւ բառադրաւ կամ գրագիրներուն կերպարանց մը այնն այնքան մարդու վարձ չէ։

** Բառերը գործածողաց նշանակութեան և ընդհանրական աշխարհի խորհրդակցը մը-ջոցներ որով նոյն այս ու այն գործածութիւններն որոշ որոշ կը կատարէին և աշխարհ կը կերպարանափոխեն, փոփոխութեան մէկ 'ի բաղադրութեան կը առնեն, նաւերն նշանաւորաց մե-ղաւ մ'ապաւորելու վարձ փորձերն՝ յար-աճելութիւնը մեայներու յանդգնել է։

* Տպեալ 1853

** Տպեալ 1865

որ մերժել կուզին, մի և նոյն սկզբունքով ալ մերժանելին կը հաստատեն մեամբարար. եթէ փոխն նախառոկ և տնտեսութեան զՄասիս իւր յօդուածովը, Պէկեան ալ անոր բառաբանը յօրինեց իւր յօդուածովը. եւ այս ճշմարտութիւնը՝ տրամաբանութեան չոր ցամաք կանոններուն վրայ փափը 'ի յայտ հանութիւն անկարօղ համբակին իսկ չկրնար մերժել: Իսկ եթէ Պէկեան էֆէնտի ազգ. գրաւոր վկայութիւնը չհրատարակէր, թերևս խնդիրը քիչ մ'ալ բաշխելու ծայր մ'ունենար. բայց մինչև հասարակութեան կարութեանց օգուտ մի քաղեմ, ճշմարտութիւնն մ'ընծամ և անմեղ ծանկեալ բանով գրական ատաղձը ներառ էգար (գրաւորն հետևեալ օրը) գիտցած ըլլայ որ իւր գրութեան ստոյն իւր գատաստանիք:

Եւ այսպէս գոց և [illegible] վրայ գնելով ալապէս կը փակեմ:

30 մայիս 1873 Տ. Մ[illegible]եան

Ամանեթիա

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԱՆՋԱՑԻ ՀՐԴԵՀԻՆ ՎՆԱՍ ԵՂՈՂ ԽԵՂՃԱՑ ԱՂՔԱՏԱՑ

	Ծոզոյ Պ.	Ղրշ.
Նախորդ ցուցակին գումարը		3917 20
Վսեմ. Միհրան պէյ Տիւզեան		2400
» Յակոբ » Փափազեան		600
» Ս. Ալյօ էֆէնտի		360
» Յզորմանէր աՏ		120
Մեծ. Երկուբ Այասըլըաճեան		240
» Միհրան էֆ. Հովհանեան		120
		7757 20

. . . Տէր

Լանջացի հրկիզելոց 'ի նպաստ մեր բացած հանգանակութեան համար պարոնները կը համարիմ իմ պարտքին չհրաժարել թուաւորները հրապարակաւ առ ձեզ մատուցանել:

Ցրուած[illegible] մեկով կը գրեմ ձեզ . . . Տէր փաստի երեկ գործով մի Պոլիս [illegible] երկու պատուաւ անձանց կը լսուի համեստ երեք ամ՝ ամսոյ [illegible] և գրաւոր ստացութեան չօգ ընտանեաց ամենագոյն մնալով, որը փաստերու ներքև անձինքն, յուսալքն և անհանգստ ասելիք կը ներողին, և եթէ այս գաւառ միմեալին վերջ [illegible] բլունց անօթութեան ու մարդկային կենաց անհրաժեշտ պիտոյքները, այն ատեն թշուառութեան բաւական բաժանելի նշանակութեամբը կատարեալ կըլլայ:

Կը յուսամ . . . Տէր, որ յարգելի ազգայնոց ողորմածութեան չորչին. մեր բացած հանգանակութեան առաւել քան զանհաշտական մեծ որդիմը մը յաւէլ ըսելով, ջերմ խրախոյսները դնէ՝ այս առթիւ կը մխիթարուին:

Կը խնդրեմ . . . Տէր ներկայիս տեղի մը շնորհել յարգելիներ:

Կ. Պոլիս 31 Մայիս . . .

. . . Խմբագրութեան.

1873 մայիս 13 թուականը բերելու պէս և նշանաւոր օր մ'էր Պաֆրայի ազգային համար. փառքի իրենց Թ. Վըլղայեան փառաւոր քննութիւնը տեղի ունեցաւ, որոյ մէջ Տ. գաւառակին և իրենց զաւակաց միամեայ աշխատութեանց անախտութեանց արդիւնքը երեւան եկան, և հնչաւ:

Կրկին որ մի եկեղեցական ծանուցման միջոցաւ լսելով որ նոյն օրը ժամը 3ին ուսումնական հրապարակային քննութիւն պիտի ըլլայ այս խնդրոյ, առաւօտեան նախաճաշիկէն անմիջապէս վերջը խումբ խումբ սկսանք գիւղ այն գեղեցկագեղար ընդարձակ պարտէզը, որոյ արեւելեան կողմը կառուցուած կերեւէր մէջ դասն ու պայծառ խորան մը, որ իւր կարծիքի վրայ մէկ խորան հայութեան և քրիստոնէութեան անբաժանելի կերպիւ գըրկախառնուած կը ներկայացնէր, և առաջնորդ ուսանողաց համար պատրաստած բեմը աւելի կերեւէր:

Մինչեւ մեր այս փոխկրութիւնները գիտեցինք կցուցէինք, ժողովուրդն սկսաւ հաւաքուել զալ. պատուաւոր Ցայներ և երեք քահանայք և գաւառաւոր համալսարան, և Պոլսոյն ազգայինք իրենց կարգովը հանդէսն, և այս անձինքն եան՝ տեղւոյս կառավարիչ գործակալ պէյ էֆէնտին՝ բարեհաճեցաւ իւր ներկայութեամբ պատուել մեր Աղդայինքը և մեր այս ուսումնական հանդէսը:

Ցայս վայր ժամը չորս ու կէսն եղաւ, հրաւիրուեցաւ Պաֆրայի ազգային կըրթիչը ամենախորհրդութեամբ բանով դասաւանդը. այլ նա անձին անպատրաստութիւն ցոյց տալով, որ ամեն Ա. կարգի ուսանողներին մին իրենց հրաւիրելին համեմատ ուսման և կրթութեան վրայ փոքր մը՝ կերպիւ ատենախօսելով և պատիւ յօժարութեան քիչ ատենաբանք եւ, որոյ իւրաքանչիւրին խնամքին համեմատ ընդմիջարար երգեր կերպակերպութիւն, և ծափահարութեամբ կընդունէր:

Ըսաց սկսան հարցաքննութեան հայկաբանութեան, թուաբանութեան, բնական և քաղաքական աշխարհագրութեան, ազգային և սրբազան պատմութեանց, Թուաբանութեան և աշխարհագրութեան վրայ զարմացումն այլ էֆէնտին բանաւոր հարցումներ ուղղեց և ճարտար պատասխանները առաւ ու զարմանք յայտնեց ամսական ժամանակի մէջ այնքան յառաջադիմութեան մի վրայ. իսկ հաճելութեան և ազգային ու օրհնութեան պատմութեանց վրայ խոսա երկար հարցումներ եղան, և գեղեցկագոյն պատասխաններ ալ[illegible] [illegible] առաջ. թիւ կը շատ գեղեցիկ պատմութեանց խորհեց ժամեր մըն է, որով ամեն ժամէ կերպ մէջ չեղաւ:

Այսպէս՝ որը ասպարածանեցաւ, առաջնորդ դաւնեցաւ, հարթեց[illegible], որ առանց անմիջապէս ապրելով, փոխադրեան Մեծ. Ի. Տիգրան էֆէնդի, հայրենասէր ու փափաքումն երիտասարդը և ամենիւրեն բնութեամբ խորհրդութեան մէջ ուսումնական [illegible] 'ի ժամուն մերձ համարած պարգև շատ կերպերը [illegible] Քանոնի բարենպաստութեանն հանդէպ 'ի գիտնոց Աղդյ.ի Ջերմ բարեկամ թշնամեաց սրբագոյն ձեռքովը յայտնեց, նոյնպէս նաեւ բոլոր արդարակէր փոխ ժամանակը պաշտօնեղին:

Եւ մանաւանդ հօ — այդ Տէր. բարեկամ ամեն ազնիւ սրտով՝ հայրենասէր ընդհէ բաշխարհելով, ամեն պարապոյթ մէջ իւր վեհ. Տիրոջ վրայ համարձակութեամբ ունենալը հառաչանաց, քաղաքի որ՝ (. . . իւթէ այս Հէմարհեան՝ միլլէթին սիր բաժանող պարապ՝ ապրելով իմ ու թէ բոլ[illegible] մեծաշնորհ անդրանեաց արդէն ապրում եմ. մեր ազնիւ խոստուս Տէփէթիվիլին իմ ու թէ բալանչ որոն էֆթէրակնը իպլթիլն մը. մէ իօլթխայրղըն նէզիլ իմըն խէթմէ իշին նէյը որսեմեզլէր այդ) ըսելով շնորհակալ էր, և պատիւ մեր ազգին:

Յարակից ըսել որ, խիստ պարկեշտ էր, այս զգալի և հոգեպարար յառաջադիմութիւնը Մեծ. Ի. Տիգրան էֆէնտի քանից հայրենասիրական աշխատութեան շնորհիւն է, երանի թէ ազգերնիս այսպիսի բարեմիտ զաւակներ ունենար, ինչ երջանիկ կըլլար:

Կը շնորհեմ. . . էֆէնտի, բարեհաճեցէք ձեր գոյն հանկիրճ նկարագրութիւնս յարմարաւոր թերթին մի անկիւնը զետեղել:

73 մայիս 18 ի Պաֆրայ Մնամ . . .

Մ. Գէորգ Դ[illegible]եան

ԱԶԴ.

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Գիտէ ամենայն հասարակութիւն թէ՝ ազգային Հիւանդանոցի մեռելոց գործարանը գրեթէ ամենեւին ամրիններէ 'ի վեր խափանուած անոր արդիւնքէն զուրկ մնացած էին նոյն յարկի խեղճ պատսպարեալք:

Ներկայ հոգաբարձութիւնս զայն վերստին բանալու յաջողած եւ ամայնութիւնը զանազան մի փոքրիկ մէջ վերածած ըլլալուն, կը փափաքի հրաւէր կարդալ ամենայն ազգայնոց որ պառակտեալ հայրենեաց միաբանութեան եւ ընծայի համար հարկ եղած մեռելաձայնի չխնայ ղոր-

ծարանին 'ի Մեծ—Նոր խան միջնայարկ թիւ 47/49 փոխադրուածին առնել իրը պարատարութիւն եւ իրր աջակցութիւն մեզ համար [illegible] Մեռելաձայնի իւրաքանչիւր ծախ[illegible] փոխարէն եւ զանազան զորշագրանոց պատրաստուած՝ Եւրոպիոյ գործարանաց մեռելոց անոտիլ և ուրիշ բոլոր գրեթէ բոլորն գոլոն իսկ զոր ամենայն ազգայինք փորձով պիտի առու[illegible] մեր այս յայտարարութիւնը:

Վստահ է հոգաբարձութիւնս թէ ազգասէրն ազգայինք այս կերպով մեզ փոխառատ չար հիւանդանոցի 450ի մօտ աղքատի պատսպարեալոց յանձնած ըլլալը անմիջապէս որոյ մեզ երկու թեան իրենց մէջ եղած միջոցներէ անկից առանց, որով եւ աղքատաց զգացմամբ չարժեա յօժարակամ կը կատարեն այս մասին անխնայ իրենց նախկին պարտքը:

Յուսալ է հոգաբարձութիւնս թէ իր այս ազդարարը ձեռնարկը ազգային համակրութեամբ եւ յաջողութեամբ արժանանայ, ազգային մէջ ամէն հարցինեալ յօդուած եւ 'ի միմիմարութիւն խմաճ ազգասէր եւ 'ի պատիւ համայն ազգին: 'Ի Պոլիս Ազգ. Հոգաբարձուութեան

1873 մայիս 30 Թեան

Ատենադպիր Ատենապետ

Տ. Իւթիւճեան Գ. Զարդարեան

1873 մայիս 15

. . . Խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ.

Ազգ. Հիւանդանոցիս ազգիս ամսոյ մէջ հանէք չնորհոզ Մեծ. անձանց ցանկը ձեր Մեծապատուութեան գրկելով անոր հրատարակութիւնը կը խնդրէ հոգաբարձութիւնս եւ պարտ կը համարի փշեալ համապատասխան մէջ պատուարժանեաց ըդղացած խորին երախտագիտութեան յայտնել հրապարակաւ եւ անոնց կայծանը չնորհակալ ըլլալ անոնց՝ որք մարդասիրական զգացմանց համար են մխիթարել զաւոնք տառապեալները:

Նախորդ հրատարակութեան գումարը	37,532 10
Մեծ. էֆէնտիք	
Խորհէրդ անձէ մը	600
Թոռան Յովհաննէս էֆ. ի հոգւոյն	45
Օգսէն Խուճաապեան	23 20
Փասպար Յահանիկեան	23 20
Նիկողոս Նիգոթեան	23 20
Յակոբ Լուսիֆեան	23 20
Սեղբոսք Տ. Գրիգորեան	23 20
Թոգոս Մէսրապեան	10
Մ. Կարապետ առաքելեար	23 20
Արրահամ էֆէնտի	6
Կարապետ Փափազեան	23 20
Մարկ սարրաֆ	30
Համբար Պօղոսեան	120
Մ. Գաբրիէլ Տրապիզոնցի	47
Մեսեն Նաթամեան	47
Սարգիս Պէնտկեան	15
Կոզմոզ Պէտրոսեան	10
Մարտիրոս Կարապետեան	6
Զ. Ի. էֆէնտի	10
Յարութիւն Մանկասարեան	11 30
Մարտիրոս Յակոբեան	5 30
Գալուստ Մանուկեան	10
Յովհաննէս Շահեան	30
Գէորգ Արապեան	23 20
Յովհան Պօղոսեան	30
Տիրան Սերոբեան	20
Կարապետ Սարգսեան	11 30
Աբէլ քէրրօթի	47
Յարութիւն եւ Միքայէլ Պալլիոեան	20
Յովհան Փէչիլեան	20
Վսեմ. Աբրահամ պէյ Արամեան	600
Թոգոս Կարապետեան	23 20
Նիկողոս Յարութիւնեան	23 20
» Գրիգորեան	47
Պետրոս Եղէշարեան	25
Սարգիս Լուսաւեան եւ եղբարք	47
Պետրոս Սարգսարեան	11 30
Միհրան Սեթեան Զրացաղի	240
Մ. Կարապետ Պէլճեկեան	40
Յակոբ Ն. Ձէճէքեան	120
Կարապետ Պաշտպանեանեան	47
Հովհաննէս ազգային մը	120
Իսմայիլ » »	120
Մանկասար Մարտանեան	62
Սարգիս Թօրոսեան	240
Խոսրով Նահապետեան	23 20
Օկտաւեան ազգային մը	23 20
Սարգիս Աղաթոնեան	32 20
(Շարունակելի)	40,708 30

'Ի Պոլիս Հայ. Հիւանդանոցի

Ատենադպիր Ատենապետ

Տ. Իւթիւճեան Գ. Զարդարեան

1873 մայիս 31 ի Հիսար

. . . Էֆէնտի.

Այս երկրորդ գրութեան պատուական լրագրոյդ մէջ անկիւն մի չնորհել բարեհաճեցիք խնդրելով՝ Մնամ 'ի Պոլիս

Հոգաբարձութեան

Մ. Բաւէլ Մէջէրեան

Գիւղիս եկեղեց վարժարանոյ չինութիւնը՝ որ նախորդ փոխթողած հոգաբարձութեան ձեռք քր սկսած էր, ժամանակէ մ'իվեր թերի մնացած ըլլալուն, մանց որդոյ փորձէ յարկի մը տակ պատսպարուած եւ աշակերտները ալ բարբառին վարժարանէ զրկուած էին:

Ուրախ ազգաց յոյժ ատեն մտառական մեծ ժամանց սոյն յաւելին մեծահի՝ հոգաբարձութիւնս գուռ 'ի սիրտ չէրելով անարգել այսպէս կայծն ժ[illegible] չինութիւնը աւարտելու ձեռնարկը եղած է:

Սակայն գիւղացւոց մեծ մասն անկարող կալուածին յայտնի ըլլալուն առանձնաբար ազգասիրաց աջակցութեան դիմելու կ'ամբոփ եւ կը յուսայ որ վարժարանը պիտի կատարութեան գլուխ պիտի ազգային չկան խորհրդի իրենց փոքրիկ լուման սոյն որբանոցի յարկին չինութեանը նուիրելու:

Ցինութիւնը աւարտելէն զկնի ազգասէր նուիրատուաց յուզանքը սիրով հրատարակել, այպայ մէջ ալ իրենց բարեգործութիւնը անջնջելի մնալու համար

. . . Խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ.

Հետեւեալ ազդը՝ որ ինչին կը յայտնէ մարդկային ազգի կենսական Թիւս պատմական մաքրութիւնը եւ ազնիւ փորձառումը ըլլալով օգտակար, կը խնդրեմ ձեր պատուական պրագրին մայրաւան Թուագը հրատարակել բարեհաճիք. Մնամ անձնուէր եւ

1873 յունիս 1 անկեղծ բարեկամ

Բժիշկապետ Գալուստեան

ԱԶԴ

Վազը որ է յունիս 3, Ղալաթիոյ կիրակնորեայ վարժարանը ատերական գանկէն 'ի պատ ժամը 6էն Մեծ. Գըրիգոր էֆէնտի Չէքաճեան պիտի դասախօսէ գիտութեան եւ անոր գանձ զարդեանց եւ ամբողջ մարմնոյն վրայ կատարած կատարածներուն վրայ, եւ գիտութեան ծնած զանազան ծիւրական ախտերը եւ անոնց առաջքն առնելու ծառայող բոլոր առողջապահական խրատները, ուստի ով որ կը փափագի կրնայ ներկայ գտնուիլ եւ լսել:

Աֆիոն Գարահիսարի գալոցին համար բանկերուն կուտակուելու մ'եւ փարձանքի մը կուզարի արժանաւոր առնուելու:

Յանան անունը Բելէօ խանը թիւ 11 Վանըքեան Թափալելու ազգին հետ անձանցի:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Պուլմերոս. Հիսար—ուրայի անկիւնը գըլուխ թիւ 2 Պէրէջանէճի Ստեփան աղայի տունը, որ 1000 կանգունի չափ գետին ունի եւ որոյ 400 կանգունին վերայ չինուած է մեծ տուն մը երկու անձնական, որոյ մէջը քարոյէն ընդարձակ հաստատուն նոր եւ փայտյանէ, մեծագամոյն ընդարձակ խոհանոց, լուացարան ժամանա, երեք մաքուր, մէկ (սարնիճ) երեք ջրհոր, երկու ուսացան (հօվուզ) եւ չրվատան ամբողջ քարուկիր պատ եւ ընդարձակ պարտէզ:

Ցիշեալ տունը ծախելի ըլլալով կը ծախուի երաստելի կողմէ: Ուզողը կրնայ իրաւասելով Գէր. փահանայ. հոյ հետ բանակցի: 6

LLOYD SUISSE

ԼՈՅՏ ՍՈՒԻՍ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ

(ԾՈՎԱՅԻՆ)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՆԹԷՐԹՈՒՐՑ

Այս ընկերութեան ի Պոլիս գործակալութիւններն (աժէնթա) ապառիկ թիւն ունին ծովային և երկրային ... և ծովի վրայ փոխադրուող ապրանքներու :

Ապահովութեան ուզողներ թեան համար պէտք է դիմել ստորագրելոց :

ՀԷՐՄԱՆ ՀԱՅԳԻՆԿ — ԵՎ. ԷՔՍՄԱՆ

Ընդհանուր Գործակալ — ԵՒ ՍՄԷԶ

Գալաթիա — Գործակալ

Քարաճանթիւռ փողոց ի Պանճէ դուռն թիւ 2 — Ի Պոլիս.

A. SPONT

EXTRAIT DE LEGUMES

Ա. ՍՓՕՆԹ

ԷՔՍԹՐԷ ՏԸ ԼԷԿԻՒՄ

Թանձրուք (լօգացներու) գոյն և համ տուող։

ԳՈՒՆԱԻՈՐ

Գարեջուր թան պատրաստուած.

ԹՈՒԹՈՒՆ

Պէգզիէլնելի ընտիր տեսակներէն

ՀԻՒԹ ՄԻՍՈՅ

Ա. Ցեօան Լիէպիկի գործերան չինուած և երաշխաւորեալ, նշանաւոր փառքով. Մեծ բանկէ փոզոց Դ. և ամէն նպարեղէն վաճառատուն։

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ՉԻԹԼԻԻ

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ԳՕՍ

Կոյտէրեզ ... ...

Այս հանքային ջուրն Բրուսայի մէջ գտնուած մի և նոյն կողքի ջրոց ամենէն նախ կենսաց գլխէն ... բուժական յատկութիւնոք ։

Այս վաճառումի մեծ և փոքր քանակութեամբ է. Պոլսոյ վարժական ընկերութեան կեդրոնատեղին Ղալաթիա համար թիւ 11, Կալաթիա Խարաճէթ փողոց թիւ 3 և 38. Բէյօղլու Տէյէ Ուրաւիի դեղագործ և ... ամէն դեղարաններ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Յ. ԽՐԻՄԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Ի ՂԱԼԱԹԻԱ ՅԱՆՈՒՆ ...

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1873 ՄԱՅԻՍ 14 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ Ի ՆՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑԻ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Վոսփորէն Կամուրջ իջնողները

11 15 Ռումէլի Քավաքէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Էմիրկ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։

11 45 Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Տօլմապաղչէ

12 Պէյքօզ Բույուգտէրէ Ւանլըքէօյ Ա. Հիսար Կանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուգ

12 15 Ռումէլի Քավաքէն Սարըեար Պէօյիւքտէրէ Եէնիքէօյ Պալթա Լիմանի Ռումէլի Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթ. Պէշիկթաշ

1 30 Պէյքօզ Չէնկ. Պէյլէրպէյի Գուզ. Պէշիկ. Իւսկ. Գալաթա

1 45 Գանլըճա. Միջնաշարք... Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Էմիրկեան Բ. Հիսար Արնաւուտ Գուրուչ. Օրթաքէօյ Պէշիկ.

1 30 Պէօյիւքտէրէէն Պէյքօզ Բույուգ Գանլը. Ա. Հիսար Կանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուգ Իւսկիւտար

2 Ռումէլի Քավաքէն Սարըեար Պէօյիւքտէրէ Եէնիքէօյ Էմիրկ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.

3 15 Պէօյիւքտէրէէն Պէյքօզ Բույուգ. Իւֆիւմ Պուրնու Ճանլըճա Գանլը. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի. Չէնկ. Պէյլէրպէյի

3 Ռումէլի Քավաքէն Սարըեար Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Պալթա. Բ. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուրու. Օրթաքէօյ Պէշիկ. Գալաթա

4 Սարըեարէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Սթէնիա Էմիրկ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ.

5 30 Ռումէլի Քավաքէն Սարըեար Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Էմիրկ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ.

6 30 Ռումէլի Քավաքէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Եէնիքէօյ Էմիրկեան Գանլըճա Բ. Հիսար Կանտիլլի Արնաւուտքէօյ Պէյլէրպէյի Օրթաքէօյ Գուզկունճուգ Պէշիկթաշ Իւսկիւտար

7 Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Գուզկունճուգ Պէշիկթաշ Տօլմապաղչէ

8 Ռումէլի Քավաքէն Սարըեար Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Էմիրկեան Բ. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Օրթ. Պէշիկ.

8 45 Պէօյիւքտէրէէն Պէյքօզ Իւֆիւմ փուրն. Բույուգ Գանլ. Ա. Հիսար Կանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուգ Իւսկիւտար

9 Միջնաշարքէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Եէնիքէօյ Ստէնիա Պալթա. Պէպէք Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ

10 Ռումէլի Քավաքէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Էմիրկեան Հիսար Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Տօլմապաղչէ

10 30 Միջնաշարքէն Պէօյիւք. Եէնիք. Իւֆիւմ փուրն. Մահ. Պալթա. Արնաւ. Պէպէք Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ

11 Պէօյիւքտէրէէն Թարապ. Էմիր. Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ.

11 Արնաւուտքէօյէն Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ

Կամուրջէն Վոսփոր ելնողները

12 Պէշիկթաշ Օրթաք. Արնաւուտ. Պէպէք Բ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Սարըեար Ռումէլի Քավաք

1 Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք Բ. Հիսար Պալթա. Ստէնիա Եէնիքէօյ Թարապ. Պէօյիւքտէրէ Միջնաշարք Ռումէլի Քավաք

1 45 Գալաթա Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուգ Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյի Արնաւուտքէօյ Կանտիլլի Բ. Հիսար Գանլըճա Էմիրկեան Եէնիքէօյ Պէյքօզ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Ռումէլի Քավաք

2 Պէշիկթաշ Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք Բ. Հիսար Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ Միջնաշարք

2 30 Իւսկիւտար Գուզկունճուգ Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Կանտիլլի Հիսար Գանլըճա Իւֆիւմ փուրն. Բույուգ. Պէյքօզ Պէօյիւքտէրէ

3 Գալաթա Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Բ. Հիսար Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Միջնաշարք Ռումէլի Քավաք

4 Պէշիկ. Օրթաք. Պէյլէրպ. Արնաւուտ. Բ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Միջնաշարք Ռումէլի Քավաք

5 15 Պէշիկ. Օրթ. Արնաւ. Պէպէք Բ. Հիսար Պալթա. Ստէնիա Պէյքօզ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Միջնաշարք Ռումէլի Քավաք

5 45 Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուգ Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Արնաւուտքէօյ

6 30 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտ. Կանտիլլի Բ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Ռումէլի Քավաք

8 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Միջնաշարք Ռումէլի Քավաք

9 15 Պէշիկ. Օրթաքէօյ Արնաւ. Բ. Հիսար Պալթաճըքէօյ Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ

9 30 Գուզկունճուգ Պէյլէրպէյի Չէնկէլք. Վանիք. Ա. Հիսար Գանլըճա Բույուգ. Պէյքօզ Պէօյիւքտէրէ Միջնաշարք Բ. և Ա. Քավաք

10 Գալաթա Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչ. Արնաւ.

10 30 Պէյլէրպէյի Չէնկէլ Վանիք. Կանտիլլի Ա. Հիսար Գանլ. Իւֆիւմ փուրն. Բույուգ. Պէյքօզ Պէօյիւքտէրէ

10 30 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտ. Պէպէք Բ. Հիսար Էմիրկեան Սթէնիա Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Միջնաշարք Ռումէլի Քավաք

11 Գուզկունճուգ Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Բույուգտէրէ Պէյքօզ

11 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչ. Արնաւուտքէօյ Պէպէք Բ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ

11 30 Գալաթա Պէշիկթաշ Գուզկունճուգ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ

12 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ

Խասքիւղէն Կամուրջ և Կամուրջէն Խասքիւղ

Ժամ	Խասքիւղէն Կամուրջ	Ժամ	Կամուրջէն Խասքիւղ
11 30		11 45	
12		12 15	
12 30		12 45	
1		1 15	
1 30		1 45	
2		2 15	
2 30		2 45	
3		3 10	
3 30		3 45	
4		4 15	
4 30		4 40	
5		5 15	Պէշիկթաշ հանգչելով
5 30		6 10	
6		6 20	
6 40		7	
7 30		8	
8 15		8 30	
8 45	Պէշիկթաշ հանգչելով	9	
9 15		9 30	
9 30		10	
10		10 20	
10 30		10 40	
10 45		11	
11		11 15	
11 25		11 70	
11 40		11 50	
12		12 5	

ԱՕՒԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

1 ՅՈՒՆԻՍ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻՈՅ ՀԱՄԱՐ 100 ՍՏԵՐԼԻՆ

Լօնտրա 3 ամիս պայման	109.30 — 110.45
Փարիզ	22.95

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՐԺԷՔ

1 ՅՈՒՆԻՍ

Անգղ. լիրա	դահեկան	110. —
Նափոլէոն ոսկի	»	87. 8
Ավրէք ոսկի	»	89 40
Օսմանեան	»	54.20
Հին Փրանք	»	—
Մէճիտիէ	»	103 40
Զինք	»	120 40

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ 1 ՅՈՒՆԻՍ

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարծր	Պէսարապիա	40 — 42
» »	Օտեսա	38 — 42
» »	Պուլկար	30 — 32
» »	Ռուսիկա	30 — 32
»	Թէքիրտաղ	— —
» կակուղ	Օտեսա	42 — 47
» »	Պէսարապիա	32 — 35
Գարի Բոսնա		38 — 40
Ցորեն կակուղ Ռուսիկա		— —

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

A. D.

1809

ՆՈՐԹԸ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ

Բուն դրամագլուխ	Անգղ.	Լիրա	2000000
Մինչև 1871ի վերջը հրդեհին համար պահեստի գրամ.	»	»	528 803
Տարէն առեցուած	»	»	250 000
Հրդեհի ճիւղին տարեկան հասոյթը	»	»	708 000

Այս ընկերութիւնն 1809ին հաստատուած, և իր դրամագլխէն զատ, շահէն աւելցուած մեծագումարովը աշխարհիս ամենէն մեծ ընկերութեանց կարգն անցած է :

Ապահովագրութիւն վաճառատանց, ինչպէս նաև ի Պոլիս և Գալաթիայ մաքսատանց մէջ դրուած մաանաւորաց վաճառքներու ապահովութիւն գասէ, նաև տուներ, խանութներ, վաճառատուներ գործարաններ և կարասիներ կապահովէ թէ ի Պոլիս և թէ՝ շրջակայ գիւղօրէից մէջ :

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան առնուլ կամ ապահովութեան բանալ ուզողներ պէտք է դիմեն Գալաթիա Պէօրդ աէյ խանը, թիւ 9. առ Փ. ՍԻՒՔԼԻՒՍ ԲԻԹԹՈՒՆ որ ընկերութեան փակօր գործակալն է :

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

ՌՕՊ ՊՕՒԱՅՕ ԼԱՖԷՔԹԷՕՐ

Համաճարակ ախտից դարմանելու, Ընդհանուր ... արեան ... և զօրաւոր ... դեղ ...

[illegible]

Կը գտնուի Փարիզ 12 ... և ... Գալաթիա Բէյօղլու ... դեղագործներու քով։